

UČENJE HRVATSKOGA JEZIKA KAO STRANOGA

LJUDMILA VASILJEVA I DAMIR PEŠORDA: HORVATSKA MOVA, LAVOV 2007.

Strani se jezik obično uči pamćenjem gotovih govornih formi, gotovih uobičajenih rečenica, pamćenjem konvencionalnih govornih konstrukcija i uobičajenih dijaloga. Svi se sjećamo kako smo učili engleski: *Good morning. - Good morning. How do you do? ...* Osim uz knjige, učenje je stranoga jezika često popraćeno i zvučnim zapisima, a nerijetko i slikom ili filmom u kojemu izvorni govornici govore tekst. Obično učenje takvih dijaloga povezujemo s učenjem engleskoga, francuskoga, talijanskoga jezika.

Iz tiska je izišla knjiga, jezikoslovni priručnik za učenje hrvatskoga jezika kao stranoga. Dakle, pred nama je knjiga koja strance uči konvencionalnima govornima formama upravo hrvatskoga jezika, ali i hrvatskoj gramatici, leksikologiji, kulturi, turističkim znamenitostima. Ljudmila Vasiljeva i Damir Pešorda napisali su jezikoslovni priručnik za učenje hrvatskoga jezika namijenjen studentima hrvatskoga jezika u ukrajinskom gradu Lavovu. Knjiga se zove *Horvatska mova*. Već po tome što je pogled na hrvatski jezik «iz drugoga kuta», iz kuta stranca, može nas privući kao zanimljivost. Što i kako stranac mora kao temeljno znanje naučiti o hrvatskome jeziku doznajemo od dvoje autora, od profesorice hrvatskoga jezika na Sveučilišnu u Ukrajini, Ukrajinke Ljudmile Vasiljeve i od lektora hrvatskoga jezika, Hrvata Damira Pešorde. Riječ je, dakle, o autorima koji znaju što je bitno za studente hrvatskoga jezika kojima taj jezik nije materinski.

Horvatska mova podijeljena u nekoliko većih poglavlja: *Uvodni dio, Osnovni dio, Rječnik, Tekstovi za samostalno čitanje*.

Uvodni je dio podijeljen na lekcije od prve do četvrte. U *Uvodnome se dijelu* vježbaju izgovori pojedinih zatvornika i daju se osnovni tipovi rečenica. Obrasci rečenica namijenjeni su vježbanju uporabe prezenta glagola *biti*, uporabe niječnoga oblika glagola *biti*, uporeba priloga i priložnih oznaka, uporabe pridjeva...

U prvoj se lekciji vježba izgovor zatvornika. Primjerice, *b: brat, biti, dobro, bilježnica/ g: gdje, Zagreb, govoriti, izlog/ ž: žito, ždrijebe, žut, nož*. Komentar je autora u ovom dijelu da se zatvornici *ž, š, c* izgovaraju u hrvatskome jeziku mekše nego u ukrajinskom.

U *Uvodnome dijelu* još dobivamo uzorke jednostavnih rečenica u obliku dijaloga, tipa: *Tko je ovo? Ovo je Ana*. Slijede vježbe sličnih tipova rečenica. Na takvim se rečenicama vježba uporaba prezenta glagola *biti* i zamjenice. Stoga vježbe sadrže rečenice s praznim poljima u koje student treba unijeti glagol u prezentu, primjerice: *Ovo...moji prijatelji*.

Druga lekcija sadrži također vježbe za izgovor, ovaj put onih zatvornika koje ukrajinski jezik nema. Tako se vježba izgovor zatvornika *lj* i *ć*, a vježba se i razlikovanje *č* i *ć*. Potom se uče tipovi rečenica s vremenskim, mjesnim i načinskim priložima odnosno s priložnim oznakama, npr. *Kada radi? Prije podne. Kakvo je danas vrijeme? Lijepo*.

Treća lekcija uvježbava razlikovanje *dž* i *đ*. U uzorcima rečenica vježba se niječni oblik glagola *biti* u prezentu te upitne rečenice koje počinju glagolom *biti* u prezentu: *Jesi li ti studentica? Jesam. Je li ovo knjiga? Ne, to nije knjiga, to je bilježnica.* U četvrtoj se lekciji uči izgovor zatvornika *š, ž, c*, a vježbe rečenica odnose se na uporabu pridjeva: *Kakva je vaša soba? Čije je selo veliko?*

Osnovni je dio podijeljen na lekcije od prve do dvadeset i sedme. Svaka lekcija *Osnovnoga dijela* sadrži najprije obrazac razgovora, a potom vježbanje sastavljanja rečenica i gramatike. Obrasci su razgovora prilagođeni onima kojima je jezikoslovni priručnik namijenjen: studentima hrvatskoga jezika na Sveučilištu u Lavovu. Svi razgovori složeni su u priču o dolasku hrvatskoga lektora Ivana Dadića na Sveučilište u Lavovu. Događaji su iz lekcije u lekciju poredani kronološki: dolazak lektora zrakoplovom iz Zagreba u Lavov, upoznavanje s kolegama i studentima, upoznavanje s gradom, odlazak kući za Božić, povratak u Lavov s obitelji na početku ljetnoga semestra, izleti po Ukrajini, dolazak ukrajinskih studenata u Zagreb, odlazak lektora na kraju ljetnoga semestra kući. Prvi obrazac razgovora o dolasku hrvatskoga lektora u zračnu luku u Lavovu, doček njegovih kolegica i kolega, slijedi lekcija upoznavanja s kolegama, upoznavanje sa studentima, iznajmljivanje stana, odlazak u kino i kazalište u Lavovu, posjet prijateljima. U osnovnome se dijelu na obrascima razgovora vježbaju uobičajene govorne forme u hrvatskome jeziku, pragmeme u komunikaciji, konvencionalne govorne forme. To je dio u kojem se uči što reći pri prvom susretu, u kafiću, u kinu ili kazalištu, na ulici, u gostima, u gostionici, na izletu. Javljaju se u ovom jezikoslovnom priručniku i obrasci pisama. Na taj se način uglavnom strani jezici danas uče. Valja upozoriti da se tako strani jezik učio i u hrvatskoj povijesti. Upozoriti je da hrvatske gramatike u 18. stoljeću u Slavoniji također imaju obrasce razgovora namijenjene Nijemcima da uče hrvatski jezik i Hrvatima da uče njemački. Naime, u tim su gramatikama autora Blaža Tadijanovića, Matije Antuna Reljkovića, Marijana Lanosovića, Ignjata Alojzija Brlića i dr. usporedno navođeni dijalozi na hrvatskome i njemačkome jeziku, tipične govorne forme oba jezika. Dakle, učenje stranoga jezika kroz dijalog, pitanjima i odgovorima, nije obilježje samo katekizama ili suvremenih jezikoslovnih priručnika za strance. Poznato je u i prošlosti.

Uz konvencionalne govorne forme, uči se u takvim priručnicima s obrascima živa razgovora i gramatika: u *Horvatskoj movi* neke lekcije vježbaju uporabu glagola *biti* i osobnih zamjenica, druge sprezanje glagola, glagolska vremena, glagolske načine, glagolski vid, padeže, uporabu prijedloga, tvorbu riječi itd. Uz gramatiku, vježba se i leksik, frazeologija. Učenje stranoga jezika nezamislivo je bez učenja frazeologije. Na kraju svake lekcije *Osnovnoga dijela* nalazi se kratak tekst koji upoznaje strane studente s običajima i kulturom hrvatskoga naroda, s kulturnim i turističkim odredištima, sa znamenitim Hrvatima. Neke lekcije završavaju i tekstom hrvatskih pjesama s notama. Na kraju knjige nalazi se hrvatsko-ukrajinski abecedni rječnik te *Tekstovi za samostalno čitanje*. To je izbor iz hrvatskih književnih tekstova od srednjovjekovnih, preko pjesama Đore Držića, Ivana Gundulića, Stanka Vraza, Eugena Kumičića, Antona Gustava Matoša, Miroslava Krležu pa do najnovijih.

Kada učimo strani jezik, učimo i način razmišljanja naroda čiji jezik učimo, upoznajemo se s kulturom i postojemo dio kulture toga naroda. Često ne razmišljamo da i stranci kada uče hrvatski jezik zapravo uče ne samo govoriti, nego i misliti hrvatski, govoriti o temama koje zanimaju Hrvate, upotrebljavati hrvatsku frazeologiju,

hrvatske jezične konstrukcije koje se ne mogu naći u drugim jezicima. Knjiga Lj. Vasiljeve i D. Pešorde upravo je takav jezikoslovni priručnik; on uči ukrajinske studente hrvatski govoriti, a onda i hrvatski misliti. Već je to dovoljno da privuče našu pozornost i da nas potakne na razmišljanje i zanimanje. Prva je uloga takvih knjiga naučiti strani jezik domaće studente (učenike), u ovom slučaju taj je strani jezik hrvatski, a domaći su studenti Ukrajinci. Drago nam je da je Sveučilište Ivana Franka u Lavovu i ukrajinsko Ministarstvo znanosti i prosvjete objelodanilo jezikoslovni priručnik koji mlade Ukrajinke uči govoriti, misliti, pa čak i pjevati na hrvatskome jeziku. Jezikoslovni priručnici za učenje stranoga jezika takvoga tipa uvijek uz osnovnu zadaću, jezikoslovnu pouku - zbližuju dvije kulture, dva naroda. Ni ova knjiga nije u tome iznimka.

Ljiljana Kolenić